

Coca Gabriela

JEAN-JACQUES ROUSSEAU (1712-1778) ZENEI FELKÉSZÜLTSEGE ÉS TEVÉKENYSÉGE

Jean-Jacques Rousseau svájci filozófus volt, író és zeneszerző, a francia felvilágosodás korából (a XVIII. századból). Genfben született, 1712. június 28-án, és Ermenonville-ben (Pikárdiában) halt meg 1778. július 02-án.

Családi háttér: Szegény, polgári család gyermeke volt. Apja: Isaac Rousseau – órásmester, kalandor. Anyja: Susanne Bernard – egy lelkész lánya volt, aki Jean - Jacques születésekor meghalt. Az, hogy a neves filozófus nem ismerhette édesanyját, természetesen egész életére, emberi alakulására és filozófiájára hatással volt.

Neveltetése: Tízéves koráig apja nevelte, egy sajátos pedagógiai módszerrel (éjszakákon keresztül együtt olvastak, klasszikus görög és római irodalmat, valamint regényeket, az édesanyjától megmaradt könyvtárból). Tízéves volt, amikor apját egy nemes kapitány párbajra való kihívása miatt száműzték Genf-ből. Ekkor átvette nevelését lelkész nagybátyja, aki puritán erkölcsre oktatta, és gazdagította latin nyelvtudását, 1725-ig (13 éves koráig). 1725-ben (13 éves korában) Rousseau egy vésnök inasa lett, 1728-ig. 1728-ban Genf-ből Torinóba ment, ahol ahhoz, hogy biztosítsa a napi szük megélhetését, katolicizált, és egy kollégiumban lakott. Innen került (szintén 1728-ban) Madame Warens-hez, egy 13 évvel idősebb nőhöz, ennek pártfogása alá (aki őt is, mint más frissen katolicizált ifjút szívesen támogattott). Ez a nő kimondottan fontos szerepet játszott Rousseau életében, úgy érzelmileg, mint pedig filozófiai és zenei formálódásában!

Rousseau zenei tevékenysége: 1740-ig élt szoros kapcsolatban Madame Warens-el, és ezalatt a 12 év alatt olvasta ki a 17-18. század fő filozófusainak műveit (később, Rousseau filozófiája, politikai eszméi és írásai nagy hatással voltak a Nagy Francia Forradalomra), és sajátította el zene-művészeti tudását (részben *Le Maître*-tól, nagyrészt viszont autodidakta módon – tanulmányozva Rameau *Összhangzattan* kötetét), a zene pedagógiáját és a kottairást, mint mesterséget, amit aztán élete végéig gyakorolt, sokszor ez lévén egyetlen jövedelme (!),

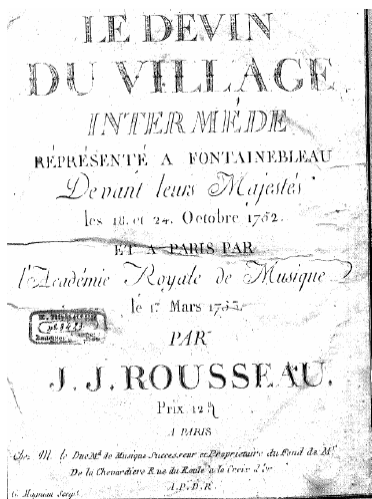
Foglalkozott zenetanítással is: Neuchâtelben, Lausanne-ban és Chambéry-ben, és komponált!

1741-ben Rousseau Párizsba ment, ahol nagy reményeket fűzött érvényesülési téren egy általa kidolgozott új kottairási módszerhez, amit viszont a Francia Tudományos Akadémia elutasított (1742-ben). Ugyanezzel a té-

mával publikált egy disszertációt 1743-ban: *Dissertation sur la musique moderne*. Ugyancsak 1743-ban, Velencében dolgozva mint Mointagu gróf titkára ismerkedett meg az olasz zenével.

Színpadai művei: Első szerzeményei - Két lírai tragédia: - *Iphis et Anaxarète* (Chambéry, kb.1740) - *La découverte du nouveau monde* (*Az új világ felfedezése*) (Lyons, kb.1741) E két műnek csak a librettója maradt fent az utókor számára. Velencéből Párizsba visszatérve komponálja opera-baletttjét - *Les muses galantes* (*A gáláns múzsák*)-at, melyből szintén csak a libretto maradt meg. 1745-ben, Versailles-ban írja a *Les fêtes de Ramire* (*Ramire ünnepei*) című baletttjét (Voltaire szövegére), melynek a zenéje szintén elveszett. Ez Rameau – *La princesse de Navarre* – balettkomédiájának átdolgozása. 1752-ben komponálja meg első sikeres művét, a: *Le devin du village* (*A falu jósa*) című operáját, melyet Fontainebleau-ban adnak elő az udvar előtt 1752-ben, és egy évre rá (1753-ban) a Francia Királyi Zeneakadémián. Három szereplője van (Colin, Colette és a Jós). Rövid terjedelmű mű, olasz Intermedium vezet be, 8 jelenetből, egy pantomimból és egy Ariette-ből áll. Végig-énekelt opera, recitativokkal (Basso continuo kísérettel) és áriákkal (hegedű, furulya és oboa kísérettel). Kirobbanó siker volt e mű előadása. Mai napig játszott darab az opera-színpadokon.

1. példa

The image shows a page of musical notation for the "Intermede" of "Le Devin du Village". The score is for a string quartet (Violin I, Violin II, Viola, and Cello/Double Bass). The title is "Le Devin du Village. Intermede". The piece is marked "Overture" and "Allegro". The notation includes various musical symbols such as clefs, time signatures, and dynamic markings like "Allegro" and "Andante".

3. példa

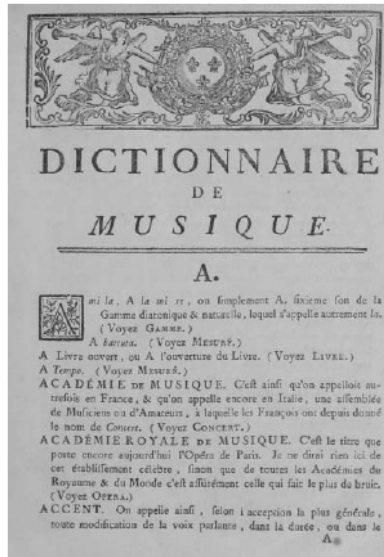
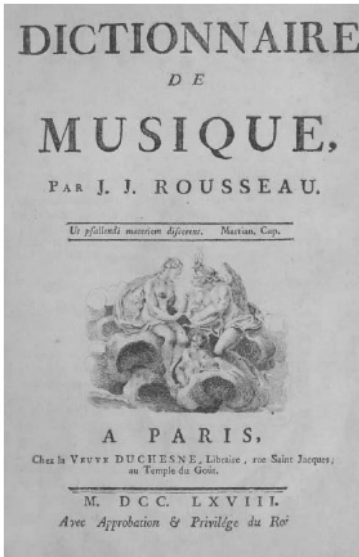
1768-ban írja Genf-ben *Carillon (Harangjáték)* című művét, mint Füg-geléket (*Appendix*) a *Zenei szótárához*.

Egyéb hangszeres művei: *Air de cloches (Harangok áriája)* – különbö-ző kiadásokban látta meg a napvilágot, *Airs pour être joués, la troupe marchant, (Áriák, vándortársulatnak)*, *Szonáta 2 hegedűre, basso continuo kísérettel*, valamint egyéb hangszeres darabok, amelyeket korabeli antológi-ákban adtak ki.

Zenei elméleti írásai: Jean-Jacques Rousseau számos zenei elméleti írást is kiadott élete során. Ezek közül a fontosabbak: *Projet concernant de nouveaux signes pour la musique (Új zenei notáció tervezet)* – melyet a Francia Tudományos Akadémiának nyújtott be 1742-ben; *Dissertation sur la musique moderne (Disszertáció a modern zenéről)*, Párizs, 1743; *Lettre sur la musique française (Levél a francia zenéről)*, Párizs, 1753; *Dictionnaire de musique (Zenei szótár)*, Párizs, 1768.

Közel 600 oldalas szótárkötetete ma is alapbibliográfia sok zenei elméleti szakember számára.

4. példa

Rousseau műveiben tükröződő zenei felfogása (nyelvezete):

5. példa

Tu gloire, ô notre Dieu, brille dans ta Parole
♩ 72
Tranquille et tel

152

1. Tu gloire, ô no - tre Dieu, bril - le dans ta Pa - ro - le ;
 2. En la li - san, notre âme est tout jours ra - fi - ché e,
 3. Ô vous qui gé - nés - sez dans les sen - tiers du mon - de,

mf

Elle est pour tes en - fans, un tre - sor pré - ci - eux;
 No - tre cœur dé - clar - gé des plus ru - des far - deaux,
 Vous dont le cœur s'a - gite et s'a - bat tour à tour,

plus f

C'est la voix d'un a - mi qui son - tierit et com - so - le;
 C'est la source a - bon - dante où se puis - se la vi - e,
 Ve - nez tous y tou - ver la paix pure et pro - fon - de,

C'est la let - tre d'a mour é - cri - te dans les cœurs,
 Le fleu - ve de la grâce aux sa - lu - tai - res cœurs,
 Que don - ne HE - van - gile et Re - tel a - mour.

Œuvre de
Monsieur Eschiquet (1714-1769)
Morceau 107112D

Morceau de
Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)
Mélodie: Tu gloire, ô notre Dieu

Hymnes et Cantiques n° 152
révisé en 1997 par le Centre de Musique
Liturgique de la Ville de Québec

Megjegyzések:

- Egyszerű szoprán-dallamharmonizáció:
- 99% *C-dúr*-ban
- 1 moduláció *F-dúr*-ba, az utolsó sor első ütemében
- Túnyomórészt Tonika – Domináns főfok (I-V.) váltások
- Az V. fok nagyrészt szeptimakkord formájában van használva (alapállásban, és első megfordításban)
- Három helyen használ csak szubdomináns funkciót, IV. fokként (lásd az utolsó két sort)

Hymnes et Cantiques – nr. 152

Következtetés:

Jean-Jacques Rousseau zenei elméleti írásai jelentősek az utókor számára, főleg *Zenei szótára*. Kompozíciói viszont szerények, amatőr szintűek. Rousseau nem tartozik a világ nagy és hírneves zeneszerzői közé, viszont munkássága figyelemre méltó! Szerette azt, amit csinált, és ez az érzés pozitívummal töltötte fel műveit. Fiatal korától élete végéig művelte a zeneművészetnek elméleti, gyakorlati, vagy mesterségbeli (kottamásolási) formáját. Szeretett volna nagyot alkotni ezen a téren is (úgy mint a filozófiában, regényírásban és a pedagógiában), viszont az emberiség számára elsősorban filozófus maradt, aki kedvtelésből zeneszerzéssel is foglalkozott. Megemlékezünk viszont róla becsülettel, születésének 300. évfordulóján.

Bibliográfia

- Feuchtwanger, Lion, *Intelepciunea nebunului, sau moartea si transfigurarea lui Jean-Jacques Rousseau (A bolond bölcsessége, avagy Jean-Jacques Rousseau halála és megdicsőülése)*, Editura pentru Literatura Universala (Egyetemes Irodalmi kiadó), Bukarest, 1961.
- Isac, Dumitru, *Jean-Jacques Rousseau*, Editura Tineretului (Ifjúsági kiadó), Bukarest, 1966.
- Mavrodin, Alice, *Rousseau si frumosul muzical (Rousseau és a zenei szépség)*, Editura Muzicala (Zenei kiadó), Bukarest, 2004.
- Rousseau, Jean-Jacques, *Confesiuni (Vallomások)*, I-II-III. kötet, Editura pentru Literatura (Irodalmi kiadó), Bukarest, 1969.
- Szávai, Nándor, *Jean-Jacques Rousseau*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1978.